

Dôvodová správa

I. Všeobecná časť

Poslanec Národnej rady Slovenskej republiky Tomáš Valášek predkladá na rokovanie Národnej rady Slovenskej republiky návrh zákona, ktorý má za cieľ novelizovať zákon č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení, ktorý s účinnosťou od 1. decembra 2020 upravil nové pravidlá pre označovanie ulíc a iných verejných priestranstiev na území obce.

Tieto nové pravidlá boli ustanovené jeho novelou – zákonom č. 338/2020 Z. z., ktorým sa v § 2b ods. 3 zákona SNR č. 369/1990 Zb. na konci pripojili tieto vety: *„Nepripustné je určiť názov ulice alebo iného verejného priestranstva po predstaviteľoch režimu Slovenskej republiky z rokov 1939 až 1945 alebo iného režimu založeného na fašistickej ideológii alebo nacistickej ideológii^{2ab)} alebo režimu založeného na komunistickej ideológii;^{2ac)} to neplatí, ak ide o predstaviteľov režimu, ktorí sa zapojili do odporu proti takémuto režimu. V prípade pochybností o tom, či sa osoba považuje za predstaviteľa režimu Slovenskej republiky z rokov 1939 až 1945 alebo iného režimu založeného na fašistickej ideológii alebo nacistickej ideológii alebo režimu založeného na komunistickej ideológii, sa príslušný orgán obráti na Ústav pamäti národa,^{2ad)} ktorý je povinný zaslať vyjadrenie v lehote do 90 dní, v ktorom zároveň posúdi aj možnú účasť posudzovanej osoby na protifašistickom odboji alebo inom odpore proti režimu Slovenskej republiky z rokov 1939 až 1945 alebo inému režimu založenému na fašistickej ideológii alebo nacistickej ideológii alebo možný odpor posudzovanej osoby proti komunistickému režimu.*

Poznámky pod čiarou k odkazom 2ab až 2ad znejú:

„^{2ab)} § 6a zákona č. 487/2013 Z. z. o protifašistickom odboji, postavení a pôsobnosti Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov v znení zákona č. 338/2020 Z. z.

^{2ac)} § 7a zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 125/1996 Z. z. o nemorálnosti a protiprávnosti komunistického systému a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony v znení zákona č. 338/2020 Z. z.

^{2ad)} § 7 ods. 1 zákona č. 553/2002 Z. z. o sprístupnení dokumentov o činnosti bezpečnostných zložiek štátu 1939 – 1989 a o založení Ústavu pamäti národa a o doplnení niektorých zákonov (zákon o pamäti národa) v znení neskorších predpisov.“.

Súčasne sa za § 30f zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení vložil § 30g, ktorý vrátane nadpisu znie:

„§ 30g

Prechodné ustanovenie k úprave účinnej od 1. decembra 2020

Na názov ulice alebo iného verejného priestranstva podľa § 2b ods. 3 určený do 30. novembra 2020 sa vzťahujú doterajšie predpisy.“.

V súčasnosti obce nemajú zákonom č. 369/1990 Zb. v znení neskorších predpisov uloženú povinnosť zmeniť existujúci názov ulice alebo iného verejného priestranstva, pokiaľ je tento názov neprípustný podľa tretej vety § 2b ods. 3, ale k určeniu názvu ulice alebo iného verejného priestranstva došlo pred 1. decembrom 2020. Výsledkom je, že cieľ ktorý zákonodarca sledoval zavedením novej úpravy všeobecných pravidiel určených pre všetky názvy ulíc a iných verejných priestranstiev v obciach na Slovensku sa nedosiahol. Ide o legislatívnu chybu, ktorú je možné odstrániť len novelizáciou zákona.

Predkladaný návrh bude mať pozitívny vplyv na kultúrnu, mravnú a výchovnú funkciu verejného priestoru. Názvy ulíc a verejných priestranstiev majú v demokratickej spoločnosti podporovať hodnoty ľudskej dôstojnosti, rešpektu a úcty cez poukazovanie na pozitívne príklady osobností lokálneho a svetového významu a formatívne udalosti národných a svetových dejín, ktoré prispeli svojim životom a dielom ku kultivácii hodnôt ľudskosti, rozvoja kultúry, civilizácie, vzájomnej spolupatričnosti, solidarity a demokracie. Osobnosti a predstavitelia režimu Slovenskej republiky z rokov 1939-1945 alebo iného režimu založeného na fašistickej, nacistickej alebo komunistickej ideológii tomuto kritériu priamo protirečia a deformujú vnímanie verejného priestoru tým, že stavajú nositeľov a šíriteľov triednej, rasovej, náboženskej aj sexuálnej netolerancie a nenávisťi a ich preukázateľného uplatňovania v danom historickom období do úlohy pozitívnych vzorov. To protirečí historickej skutočnosti. Predkladaná novela naprávi dnešný stav a zosúladí legislatívny stav s tým ako sa dívame na naše dejinné obdobia a ich predstaviteľov, ktorí sú historicky spojení s režimami, ktoré sa v minulosti preukázateľne dopúšťali zločinov proti ľudskosti.

Zákon nebude mať dopad na štátny rozpočet. Zákon bude mať dopad na rozpočet dotknutých obcí. Náklady spojené s označovaním ulíc a iných verejných priestranstiev názvami v súlade s § 2b ods. 5 zákona č. 369/1990 Zb. zabezpečuje obec na vlastné náklady. Nepredpokladá sa, že povinnosť zosúladenia názvov ulíc a iných verejných priestranstiev si po nadobudnutí účinnosti novely vyžiada hromadné zmeny v existujúcich označeniach, skôr pôjde o ojedinelé prípady.

Návrh zákona je v súlade s Ústavou Slovenskej republiky, ústavnými zákonmi a ostatnými všeobecne záväznými právnymi predpismi Slovenskej republiky, s právom Európskej únie, medzinárodnými zmluvami a inými medzinárodnými dokumentmi, ktorými je Slovenská republika viazaná.

II. Osobitná časť

K čl. I

V súlade s § 6 ods. 4 zákona č. 400/2015 Z. z. o tvorbe právnych predpisov a o Zbierke zákonov Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov, podľa ktorého „prechodné ustanovenia a zrušovacie ustanovenia, ktoré nadobudli účinnosť, nemožno novelizovať“ sa za § 30g vkladá § 30h, ktorým sa zavádza pre obce nová povinnosť (upraviť názvy ulíc a iných verejných priestranstiev v súlade s § 2b ods. 3 zákona č. 369/1990 Zb.). Povinnosť je potrebné vykonať v zákonom ustanovenej lehote.

Zákonná lehota, ktorá plynie od nadobudnutia účinnosti novely zákona SNR č. 369/1990 Zb. je päťmesačná. Jej dĺžka je primeraná. Zohľadňuje skutočnosť, že od vykonania volieb do orgánov samosprávy obcí, ktoré sa uskutočnia 29. októbra 2022 plynie podľa § 12 ods. 1 tretia veta zákona SNR č. 369/1990 Zb. lehota 30 dní pre zvolanie ustanovujúcich zasadnutí obecného zastupiteľstva. Taktiež je potrebné zohľadniť, že príslušný orgán obce má povinnosť v prípade pochybností obrátiť sa na Ústav pamäti národa, ktorý je povinný zaslať vyjadrenie v lehote do 90 dní a že obec ustanovuje názvy ulíc a iných verejných priestranstiev, ako aj ich zmeny všeobecne záväzným nariadením podľa § 4 ods. 5 písm. a) bod 1 zákona.

Navrhovaná úprava nie je v rozpore s čl. 1 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, lebo má právnu povahu prechodného ustanovenia, ktorého legislatívnou funkciou je riešiť kolíziu predchádzajúcej a novej právnej úpravy. Nie je ňou porušený princíp právnej istoty, ktorého súčasťou je i *zákaz spätného (retroaktívneho) pôsobenia právnych predpisov* (zásada zákon nepôsobí naspäť – *lex retro non agit*).

Navrhovanou úpravou nie sú dotknuté žiadne verejné subjektívne práva osôb, nakoľko zákon č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení obyvateľom obce *nezaručuje právo na určenie alebo zmenu názvu ulice alebo iného verejného priestranstva*, ale ustanovuje výhradnú právomoc obecného zastupiteľstva v rámci správy obce určovať názvy ulíc a iných verejných priestranstiev, ako aj ich zmeny.

Nová povinnosť vo veciach územnej samosprávy sa obciam ukladá v súlade s čl. 67 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

K čl. II

Účinnosť sa vzhľadom na legislatívny proces navrhuje ustanoviť od 1. januára 2023.